

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 16/2002 vp

Hallituksen esitys laeiksi rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain sekä rikoslain 32 luvun 1 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 15 päivänä lokakuuta 2002 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain sekä rikoslain 32 luvun 1 §:n muuttamisesta (HE 173/2002 vp).

Lausunnot

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta ja lakivaliokunta ovat antaneet asiasta lausunnot (PeVL 58/2002 vp, LaVL 24/2002 vp), jotka on otettu tämän mietinnön liitteiksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Kimmo Hakonen, sisäasiainministeriö
- tutkija, oikeustieteen kandidaatti Sakari Melander, oikeusministeriö
- rikosylitarkastaja Sanna Heikinheimo, keskusrikospoliisi.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- valtiovarainministeriö
- suojelupoliisi
- Suomen Pankkiyhdistys
- Suomen Asianajajaliitto ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettuun lakiin ehdotetaan tehtäviksi eräistä kansainvälisessä terrorismin rahoituksen vastaisessa yleissopimuksessa asetetuista velvoitteista, Euroopan yhteisön rahanpesudirektiivin muutoksessa asetetuista velvoitteista sekä eräistä rahanpesun vastaisen kansainvälisen toimintaryhmän FATF:n rahanpesun vastaisissa suosituksissa ja terrorismin rahoituksen vastaisissa erityissuosituksissa asetetuista velvoitteista aiheutuvat muutokset. Keskeisimmät muutokset olisivat rahanpesun estämis- ja selvittämisjärjestelmän soveltamisalan laajentaminen, ilmoitusvelvollisten piirin laajentaminen ja tehostetusta tunnis-

tamisvelvollisuudesta, huolellisuusvelvollisuudesta ja ilmoitusvelvollisuudesta laissa nimenomaisesti säätäminen.

Rahanpesun estämis- ja selvittämisjärjestelmän soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavan käsittämään varsinaisen rahanpesun estämisen ja selvittämisen lisäksi terrorismin rahoittamisen estäminen ja selvittäminen. Ilmoitusvelvollisten piiriä ehdotetaan laajennettavaksi kattamaan myös tilintarkastajat, kirjanpitäjät, arvoesineiden kauppiaat ja välittäjät, huutokaupanpitäjät, oikeudellisissa asioissa avustavat pois lukien oikeudenkäyntiavustajana ja -asiamiehenä toimiminen sekä muuta maksuliikettä kuin yleistä

maksujenvälitystä harjoittavat. Ilmoitusvelvollisten piiriin ehdotetaan lisäksi tehtäviksi eräät kansallisista tarpeista aiheutuvat tarkennukset. Tehostettuja tunnistamis-, huolellisuus- ja ilmoitusvelvollisuuksia sovellettaisiin liiketoimeen, jolla on liittymäkohta valtioon, jonka ra-

hanpesun estämis- ja selvittämisjärjestelmä ei täytä kansainvälisiä vaatimuksia.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan edellä mainituista kansainvälisistä velvoitteista johtuen pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Yleistä

Rahanpesun estämis- ja selvittämisjärjestelmän soveltamisalaa ehdotetaan esityksessä laajennettavaksi kattamaan varsinaisen rahanpesun estämisen ja selvittämisen lisäksi myös terrorismin rahoittamisen estäminen ja selvittäminen. Ilmoitusvelvollisten piiriä ehdotetaan laajennettavaksi kattamaan myös muun muassa oikeudellisissa asioissa avustavat. Lisäksi rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettuun lakiin (68/1998) ehdotetaan lisättäväksi säännökset tehostetusta tunnistamis-, huolellisuus- ja ilmoitusvelvollisuudesta. Tehostettuja velvollisuuksia sovellettaisiin liiketoimeen, jolla on liittymäkohta valtioon, jonka rahanpesun estämis- ja selvittämisjärjestelmä ei täytä kansainvälisiä vaatimuksia.

Valiokunta pitää tärkeänä, että ilmoitusvelvollisten piiriä laajennetaan, jotta rikollisella toiminnalla saatujen rahavarojen pesua voidaan tehokkaammin torjua. Valiokunta kiinnittää kuitenkin erityisesti pienyrittäjien näkökulmasta huomiota niihin mahdollisiin käytännön ongelmiin, jotka toisaalta saattavat liittyä ilmoitusvelvollisuuden noudattamiseen ja toisaalta vahingonkorvausvelvollisuudella sanktoidun aiheettoman ilmoituksen tekemiseen. Ilmoitusvelvollisuuteen liittyneet tapaukset ovat kuitenkin valiokunnan käsityksen mukaan tähän mennessä olleet suhteellisen selviä.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa 1. lakiehdotuksen hyväksymistä tästä mietinnöstä ilme-

nevin huomautuksin ja muutosehdotuksin sekä 2. lakiehdotuksen hylkäämistä.

Suhde muihin hallituksen esityksiin

Eduskunta on käsitellyt hallituksen esityksen laiksi luottolaitostoinnasta annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 33/2002 vp; TaVM 25/2002 vp). Saadun selvityksen mukaan tarkoituksena on, että mainitun hallituksen esityksen pohjalta säädetyt lait tulevat voimaan ennen nyt esillä olevaan hallituksen esitykseen perustuvia säännöksiä.

Valiokunnassa käsiteltävänä olevassa esityksessä HE 173/2002 vp ehdotetaan rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain (rahanpesulain) 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa luottolaitostoinnasta annetun lain (1607/1993) 1 a §:ssä tarkoitettua rajoitettua luottolaitostointia harjoittavien osakeyhtiöiden ja osuuskuntien sisällyttämistä rahanpesulaissa tarkoitettujen ilmoitusvelvollisten piiriin. Saadun selvityksen mukaan hallintovaliokunnassa nyt käsiteltävänä oleva esitys on valmisteltu hallituksen esityksen HE 33/2002 vp pohjalta sitä edellä mainituilta osin täydentävänä esityksenä.

Eduskunta on lisäksi käsitellyt hallituksen esityksen eräiden rikoslain talousrikossäännösten ja eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta (HE 53/2002 vp) sekä hallituksen esityksen terrorismia koskeviksi rikoslain ja pakkokeinolain säännöksiksi (HE 188/2002 vp) sekä hyväksynyt mainittuihin esityksiin sisältyvät lakiehdotukset lakivaliokunnan mietintöjen mukaisessa muodossa (LaVM 18/2002 vp ja LaVM 24/2002 vp). Nyt esillä olevan hallituksen esityksen 1. ja 2. lakiehdotus on eräiltä osin sovittava yhteen hallituksen esityksiin HE 53/2002

vp ja HE 188/2002 vp sisältyvien eduskunnan hyväksymien lakien kanssa. Tältä osin valiokunta viittaa jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa lausuttuun.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain muuttamisesta

1 §. Lain tavoite ja soveltamisala. Eduskunta on hyväksynyt hallituksen esityksen HE 188/2002 vp pohjalta rikoslakiin lisättäväksi terrorismirikoksia koskevan uuden 34 a luvun lakivaliokunnan mietinnön mukaisesti (LaVM 24/2002 vp). Tämä merkitsee sitä, että terrorismin rahoittamista koskeva nykyinen 34 luvun 9 b § (559/2002) kumotaan ja lähes samansisältöinen pykälä sisällytetään terrorismirikoksia koskevaan 34 a lukuun 5 §:ksi, minkä vuoksi rahanpesulain 1 §:n 2 momenttia on muutettava seuraavasti: "Mitä tässä laissa säädetään rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä, sovelletaan myös rikoslain (39/1889) 34 a luvun 5 §:ssä tarkoitettua terrorismin rahoittamisen estämiseen ja selvittämiseen."

2 §. Määritelmiä. (Uusi) Eduskunta on hyväksynyt hallituksen esityksen HE 53/2002 vp pohjalta lakiehdotukset eräiden rikoslain talousrikossäännösten ja eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta lakivaliokunnan mietinnön mukaisessa muodossa (LaVM 18/2002 vp). Tarkoituksena on, että kyseiset säädökset tulevat voimaan ennen nyt ehdotettuja rahanpesua koskevan lainsäädännön muutoksia.

Koska käsiteltävänä oleva hallituksen esitys on laadittu rikoslain nykyisin voimassa olevien säännösten pohjalta, hallintovaliokunta ehdottaa säästöjen yhteensovittamiseksi esillä olevaan hallituksen esitykseen sisältymättömän määritelmiä koskevan rahanpesulain 2 §:n 1 kohdassa olevan viittauksen muuttamista muotoon: "1) rahanpesulla rikoslain (*poist.*) 32 luvun 6—10 §:ssä tarkoitettua toimintaa;"

3 §. Ilmoitusvelvolliset. Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että 1. lakiehdotuksen 3 §:n 2 momentin sanamuotoa on tärkeää pyrkiä vielä täsmentämään siten, että oikeudellisen avustajan ilmoitusvelvollisuus ulottuu selkeästi myös rikosasian esitutkintaan ja vastaaviin oikeudenkäyntiä edeltäviin vaiheisiin.

Hallituksen esityksessä ehdotetun sääntelyn mukaan oikeudenkäyntiavustaja- ja oikeudenkäyntiasiamiestehtäviksi luetaan varsinaisten oikeudenkäyntiin liittyvien tehtävien lisäksi asiakkaan oikeudellista asemaa koskeva oikeudellinen neuvonta. Vaikka laissa käytetään oikeudenkäyntiavustaja- ja oikeudenkäyntiasiamiestehtäviä yleisnimityksenä, asiakkaan oikeudellista asemaa koskevan oikeudellisen neuvonnan ei perustelujen mukaan tarvitsisi liittyä oikeudenkäyntiin, vaan siinä voisi olla kysymys asiakkaan jo tekemän tai suunnitteleman liiketoimen laillisuuden arvioinnista. Tarkoitus on ollut, että ehdotettu säännös kattaa myös rikosasian esitutkinnan ja vastaavat oikeudenkäyntiä edeltävät vaiheet.

Sääntelyn selkeyttämiseksi hallintovaliokunta ehdottaa, että 3 §:n 2 momentin kaksi viimeistä virkettä hyväksytään näin kuuluvina: "Ilmoitusvelvollisuus ei koske oikeudenkäyntiavustaja- tai oikeudenkäyntiasiamiestehtävien hoitamista. Oikeudenkäyntiavustaja- ja oikeudenkäyntiasiamiestehtäväksi luetaan tässä varsinaisten oikeudenkäyntiin liittyvien tehtävien lisäksi asiakkaan oikeudellista asemaa *esitutkinassa rikoksen johdosta tai asian muussa oikeudenkäyntiä edeltävässä käsittelyvaiheessa* sekä oikeudenkäynnin käynnistämistä tai sen välttämistä koskeva oikeudellinen neuvonta."

5 §. Viranomaisten ja muiden valvomaan asetettujen valvonta- ja ilmoitusvelvollisuus. Voimassa olevan 4 §:n mukaan rahanpesun selvittäminen on rahanpesun selvittelykeskuksen tehtävä. Mainitun pykälän mukaan jäljempänä laissa käytetään lyhyempää ilmaisua selvittelykeskus. Sääntelyn johdonmukaisuuden vuoksi valiokunta ehdottaa 5 §:n 2 momentin muuttamista siten, että sanamuoto "rahanpesun selvittelykeskukselle" muutetaan muotoon "selvittelykeskukselle".

Hallituksen esityksessä rahanpesulain soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi terrorismin torjumiseksi kattamaan myös terrorismin rahoittaminen. Tämän mukaisesti rahanpesulaissa käytetty epäilyttävän liiketoimen käsite kattaisi paitsi liiketoimet, joihin sisältyvien varojen lailista alkuperää on syytä epäillä, myös liiketoimet, joiden on syytä epäillä liittyvän terrorismin rahoittamiseen (ehdotetut 5 §:n 2 momentti, 6 §:n 1 momentti, 10 §:n 1 momentti ja 11 §:n 1 momentti). Hallituksen esityksessä ehdotettu laajennus perustuu kansainväliseen terrorismin rahoituksen vastaiseen yleissopimukseen sekä rahanpesun vastaisen kansainvälisen toimintaryhmän FATF:n terrorismin rahoituksen vastaisiin erityissuosituksiin.

Hallintovaliokunta ehdottaa lisäksi johdonmukaisuuden vuoksi 5 §:n 2 momentin muuttamista 6 §:n 1 momenttia vastaavalla tavalla.

6 §. Tunnistamisvelvollisuus. Hallituksen esityksessä 6 §:n 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tunnistamisvelvollisuudesta silloin, kun on syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen tai muun omaisuuden liittyvän terrorismin rahoittamiseen.

Koska momenttiin sisältyvien velvollisuuksien laiminlyönti on rangaistavaa, on sääntelyn oltava täsmällistä ja tarkkarajaista. Lakiehdotuksessa käytetty ilmaisu varojen tai muun omaisuuden liittymisestä terrorismin rahoittamiseen on epätasällinen. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaakin rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen viitaten 6 §:n 1 momentin täsmentämistä seuraavasti: "Sen lisäksi, mitä jäljempänä säädetään, on ilmoitusvelvollisen aina todettava asiakkaansa henkilöllisyys, jos on syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen tai muun omaisuuden laillista alkuperää taikka niitä käytettävän 1 §:n 2 momentissa mainitun rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemiseen."

10 §. Ilmoitusvelvollisuus. Valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen 10 §:n 1 momentin täsmentämistä rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen viitaten 6 §:n 1 momenttia vastaavalla tavalla.

Lisäksi valiokunta ehdottaa mainitussa momentissa säädettäväksi rahanpesun selvittelykeskuksen sijasta selvittelykeskuksesta.

11 §. Liiketoimen keskeyttäminen ja siitä kieltäytyminen. Valiokunta ehdottaa johdonmukaisuuden vuoksi 11 §:n 1 momentin täsmentämistä 6 §:n 1 momenttia vastaavalla tavalla.

11 a §. Tehostettu tunnistamisvelvollisuus, huolellisuusvelvollisuus ja ilmoitusvelvollisuus. Valiokunta ehdottaa pykälän 2 momentin täsmentämistä voimassa olevan lain 4 §:ään viitaten käyttämällä ilmaisua "selvittelykeskus".

14 §. Tarkemmat säännökset. Perustuslakivaliokunta on katsonut lausunnossaan, että 14 §:n 1 momentin valtuudessa antaa valtioneuvoston asetuksella tarkemmat säännökset niistä valtioista, joiden rahanpesun estämis- ja selvittämisyjärjestelmät täyttävät tai eivät täytä kansainvälisiä vaatimuksia, ei ole asiallisesti kysymys säädösvallan käyttämisestä, vaan siitä, että valtioneuvosto voi yleisistunnossa tehtävällä päätöksellä vahvistaa luettelon tai luettelot näistä valtioista.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta hallintovaliokunta ehdottaa pykälän otsikon muuttamista sekä lisäksi sen 1 momentin hyväksymistä seuraavasti: "Valtioneuvoston yleisistunnossa tehtävällä päätöksellä voidaan vahvistaa luettelo niistä valtioista, joiden rahanpesun estämis- ja selvittämisyjärjestelmät täyttävät 6 §:n 5 momentissa tarkoitettut kansainväliset vaatimukset, ja luettelo niistä valtioista, joiden rahanpesun estämis- ja selvittämisyjärjestelmät eivät vastaavasti täytä 11 a §:n 1 momentissa tarkoitettuja kansainvälisiä vaatimuksia."

16 §. Rangaistussäännös. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan hallituksen esityksessä lisättäväksi viittaussäännös 11 a §:ään ja uusi 2 momentti, jossa säädetään rangaistavaksi 13 a §:n mukaisen ilmoitusvelvollisuuden rikkominen. Kuten edellä on todettu, eduskunta on hyväksynyt hallituksen esitykseen HE 53/2002 vp sisältyvän 3. lakiehdotuksen rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain muuttamisesta

(LaVM 18/2002 vp). Hyväksytyllä lailla muun muassa muutetaan 16 §:n otsikko tunnistamisvelvollisuuden rikkomiseksi ja lisätään uusi 16 a § rahanpesun ilmoitusrikkomuksista.

Hallintovaliokunta ehdottaa lakivaliokunnan lausuntoon viitaten säännösten yhteensovittamiseksi hallituksen esitykseen sisältyvän 16 §:n 2 momentin poistamista, pykälän otsikon muuttamista sekä 1 momentin muuttamista ja täydentämistä syyksiluettavuusvaatimuksella seuraavasti: "Joka *tahallaan tai huolimattomuudesta* rikkoo (*poist.*) 6, 7 tai 11 a §:ssä säädetyn asiakkaiden tunnistamisvelvollisuuden tai 8 §:ssä säädetyn tunnistamistietojen säilyttämistä koskevan velvollisuuden, on tuomittava *tunnistamisvelvollisuuden rikkomisesta* sakkoon, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta."

16 a §. Rahanpesun ilmoitusrikkomus. (Uusi) Hallituksen esitykseen sisältyvässä 2. lakiehdotuksessa ehdotetaan, että rikoslain 32 luvun 1 §:n 2 momenttiin lisätään maininta 1. lakiehdotuksessa rahanpesulakiin ehdotetusta uudesta 11 a §:stä.

Eduskunta on hyväksynyt edellä mainittuun hallituksen esitykseen HE 53/2002 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen rikoslain muuttamisesta siten, että muun muassa rahanpesurikokset eriytetään kätkemisrikoksista omiksi tunnusmerkistöikseen. Samalla aikaisemmin rikoslain 32 luvun 1 §:n 2 momentissa olleet säännökset siirretään rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain 16 a §:ksi.

Sääntelyn yhteensovittamiseksi hallintovaliokunta ehdottaa lakivaliokunnan lausuntoon viitaten, että eduskunnan aiemmin hyväksymään 16 a §:ään lisätään viittaus rahanpesulain 11 a §:ään seuraavasti: "Joka tahallaan tai huolimattomuudesta jättää tekemättä 10 tai 11 a §:n mukaisen ilmoituksen, *vastoin 10 §:ssä* säädettyä kieltoa paljastaa tällaisen ilmoituksen tekemisen taikka jättää täyttämättä 9 §:n mukaisen huolellisuusvelvollisuutensa eikä sen vuok-

si havaitse 10 §:ssä tarkoitetun ilmoitusvelvollisuutensa olemassaoloa, on tuomittava *rahanpesun ilmoitusrikkomuksesta* sakkoon."

16 b §. Maksuliiketoimintaa koskevan ilmoitusvelvollisuuden rikkominen. (Uusi) Hallintovaliokunta ehdottaa lakivaliokunnan lausuntoon viitaten, että käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä rahanpesulain 16 §:n 2 momentiksi ehdotettu säännös sijoitetaan uudeksi 16 b §:ksi ja että tunnusmerkistöön lisätään syyksiluettavuusvaatimukseksi tahallisuus ja tuottamuksellisuus seuraavasti: "Joka tahallaan tai huolimattomuudesta jättää tekemättä 13 a §:n mukaisen ilmoituksen maksuliikkeen harjoittamisesta, on tuomittava *maksuliiketoimintaa koskevan ilmoitusvelvollisuuden rikkomisesta* sakkoon, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta."

2. Laki rikoslain 32 luvun 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esityksessä ehdotetaan rikoslain 32 luvun 1 §:n 2 momenttiin lisättäväksi viittaus rahanpesulain uuteen 11 a §:ään. Edellä valiokunta on ehdottanut, että viittaussäännös sijoitetaan rahanpesulain 16 a §:ään. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että 2. lakiehdotus hylätään tarpeettomana.

Säättämisjärjestys

Perustuslakivaliokunta ilmoittaa lausuntonaan, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä (PeVL 58/2002 vp).

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että 2. lakiehdotus hylätään ja

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutettuna seuraavasti:

1.

Laki

rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä 30 päivänä tammikuuta 1998 annetun lain (68/1998) 1 §, 2 §:n 1 kohta, 3 §:n 5, 11 ja 12 kohta, 5 §:n 2 momentti, 6 §, 10 §:n 1 momentti, 11 §:n 1 momentti sekä 13, 14, (poist.) 16 ja 16 a §,

sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 1 kohta ja 16 a § laissa /2003, 3 §:n 11 kohta laissa 1076/2000, 3 §:n 12 kohta laissa 799/2000, 6 § osaksi laissa 1052/2001, (poist.) 14 § laissa 92/1999 ja 16 § osaksi mainitussa laissa /2003, sekä

lisätään 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainituissa laeissa 799/2000 ja 1076/2000 ja 1051/2001 sekä laissa 54/1999, uusi 13—18 kohta ja 2 momentti ja lakiin uusi 11 a, (poist.) 13 a ja 16 b § seuraavasti:

1 §

Lain tavoite ja soveltamisala

(1 mom. kuten HE)

Mitä tässä laissa säädetään rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä, sovelletaan myös rikoslain (39/1889) 34 a luvun 5 §:ssä tarkoitetun terrorismin rahoittamisen estämiseen ja selvittämiseen.

2 § (*Uusi*)

Määritelmiä

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) rahanpesulla rikoslain (poist.) 32 luvun 6—10 §:ssä tarkoitettua toimintaa;

— — — — —

3 §

Ilmoitusvelvolliset

(1 mom. kuten HE)

Edellä 1 momentin 18 kohdassa tarkoitettujen liike- tai ammattitoimintana oikeudellisissa asioissa avustavien osalta ilmoitusvelvollisuus koskee osallistumista asiakkaan puolesta kiinteistöjen tai liiketoimintayksikköjen ostamisen ja myynnin, asiakkaan rahavarojen, arvopapereiden tai muiden varojen hoitamisen, pankki-,

säästö- tai arvo-osuustilien avaamisen tai hoitamisen, yhtiöiden perustamisen, johtamisen tai yritysten hallinnoimiseksi tarvittavien varojen järjestelyn tai säätiöiden, yhtiöiden tai vastaavien yhteisöjen perustamisen, johtamisen tai niiden toiminnasta vastaamisen suunnitteluun tai toteuttamiseen ja toimimista asiakkaan puolesta ja lukuun liiketoimissa tai kiinteistön kaupoissa. Ilmoitusvelvollisuus ei koske oikeudenkäyntiavustaja- tai oikeudenkäyntiasiamiestehtävien hoitamista. Oikeudenkäyntiavustaja- ja oikeudenkäyntiasiamiestehtäviksi luetaan tässä varsinainen oikeudenkäyntiin liittyvien tehtävien lisäksi asiakkaan oikeudellista asemaa *esitutkinassa rikoksen johdosta tai asian muussa oikeudenkäyntiä edeltävässä käsittelyvaiheessa* sekä oikeudenkäynnin käynnistämistä tai sen välttämistä koskeva oikeudellinen neuvonta.

5 §

Viranomaisten ja muiden valvomaan asetettujen valvonta- ja ilmoitusvelvollisuus

— — — — —
Jos 1 momentissa tarkoitettu viranomainen tai muu valvomaan asetettu suorittamansa valvonnan tai muutoin tehtäviensä hoidon yhteydessä ilmi tulneiden seikkojen nojalla katsoo, että on syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen tai muun omaisuuden laillista alkuperää taikka nii-

tä käytettävän 1 §:n 2 momentissa mainitun rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemiseen, sen on ilmoitettava asiasta (*poist.*) selvittelykeskukselle.

6 §

Tunnistamisvelvollisuus

Sen lisäksi, mitä jäljempänä säädetään, on ilmoitusvelvollisen aina todettava asiakkaansa henkilöllisyys, jos on syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen tai muun omaisuuden laillisuutta alkuperää taikka *niitä käytettävän* 1 §:n 2 momentissa mainitun rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemiseen.

(2—5 mom. kuten HE)

10 §

Ilmoitusvelvollisuus

Jos ilmoitusvelvollisella on 9 §:ssä tarkoitetun huolellisuusvelvollisuuden täytettyään tai muutoin syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen tai muun omaisuuden laillista alkuperää taikka *niitä käytettävän* 1 §:n 2 momentissa mainitun rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemiseen, sen on viipymättä ilmoitettava asiasta (*poist.*) selvittelykeskukselle ja annettava pyynnöstä kaikki tiedot ja asiakirjat, joilla saattaa olla merkitystä epäilyn selvittämiseksi.

11 §

Liiketoimen keskeyttäminen ja siitä kieltäytyminen

Jos ilmoitusvelvollisella on syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen tai muun omaisuuden laillisuutta alkuperää taikka *niitä käytettävän* 1 §:n 2 momentissa mainitun rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemiseen, sen on keskeytettävä liiketoimi lisäselvityksiä varten tai kieltäydyttävä siitä.

11 a §

Tehostettu tunnistamisvelvollisuus, huolellisuusvelvollisuus ja ilmoitusvelvollisuus

(1 mom. kuten HE)

Ilmoitusvelvollisen tulee tehostetun ilmoitusvelvollisuuden täyttämiseksi tehdä 10 §:ssä tarkoitettu ilmoitus (*poist.*) selvittelykeskukselle, jos asiakas ei anna huolellisuusvelvollisuuden täyttämiseksi pyydettyä selvitystä tai annettu selvitys on ilmoitusvelvollisen arvion mukaan epäluotettava. Samoin on meneteltävä, jos liiketoimen peruste ja varojen alkuperä ei ilmoitusvelvollisen hankkimien selvitysten perusteella riittävästi selviä. Ilmoitusvelvollisen on tehtävä ilmoitus (*poist.*) selvittelykeskukselle myös, jos oikeushenkilöä ei pystytä tunnistamaan tai edunsaajia luotettavasti selvittämään. Samoin on meneteltävä, jos henkilöä, jonka puolesta asiakas toimii, ei pystytä tunnistamaan.

13 ja 13 a § (Kuten HE)

14 §

Valtioneuvoston päätökset ja tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston yleisistunnossa tehtävällä päätöksellä voidaan vahvistaa luettelo *niistä valtioista, joiden rahanpesun estämis- ja selvittämisjärjestelmät täyttävät* 6 §:n 5 momentissa tarkoitettut kansainväliset vaatimukset, *ja luettelo niistä valtioista, joiden rahanpesun estämis- ja selvittämisjärjestelmät eivät vastaavasti täytä* 11 a §:n 1 momentissa tarkoitettuja kansainvälisiä vaatimuksia.

(2 mom. kuten HE)

16 §

Tunnistamisvelvollisuuden sisältö

Joka *tahallaan tai huolimattomuudesta* rikoo (*poist.*) 6, 7 tai 11 a §:ssä säädetyn asiakkaiden tunnistamisvelvollisuuden tai 8 §:ssä säädetyn tunnistamistietojen säilyttämistä koskevan

velvollisuuden, on tuomittava *tunnistamisvelvollisuuden rikkomisesta* sakkoon, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.
(2 mom. *poist.*)

16 a § (Uusi)

Rahanpesun ilmoitusrikkomus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta jättää tekemättä 10 tai 11 a §:n mukaisen ilmoituksen, *vastoin 10 §:ssä* säädettyä kieltoa paljastaa tällaisen ilmoituksen tekemisen taikka jättää täyttämättä 9 §:n mukaisen huolellisuusvelvollisuutensa eikä sen vuoksi havaitse 10 §:ssä tarkoitetun ilmoitusvelvollisuutensa olemassaoloa, on tuomittava *rahanpesun ilmoitusrikkomuksesta* sakkoon.

16 b § (Uusi)

Maksuliiketoimintaa koskevan ilmoitusvelvollisuuden rikkominen

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta jättää tekemättä 13 a §:n mukaisen ilmoituksen maksuliikkeen harjoittamisesta, on tuomittava maksuliiketoimintaa koskevan ilmoitusvelvollisuuden rikkomisesta sakkoon, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 21 päivänä tammikuuta 2003

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Matti Väistö /kesk
vpj. Pertti Turtiainen /vas
jäs. Nils-Anders Granvik /r
Rakel Hiltunen /sd
Valto Koski /sd
Esko Kurvinen /kok
Lauri Kähkönen /sd

Paula Lehtomäki /kesk
Pekka Nousiainen /kesk
Aulis Ranta-Muotio /kesk
Pekka Ravi /kok
Arto Seppälä /sd
Marja Tiura /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto.